

JAUNIMO GYVENSENA IR KAI KURIE SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ ASPEKTAI

Tyrimo vadovė dr. Aldona Jociutė.

Atsakinga vykdytoja Jolanta Valentienė.

Tyrimo vykdymo laikotarpis 2019 m. kovo–lapkričio mėn.

Tyrimo pagrindimas. Tyrimo projektas parengtas įgyvendinant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2019 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. V-257 patvirtintą Higienos instituto 2019 metų veiklos plano bei Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programos įgyvendinimo 2017–2019 metų veiksmų plano priemonę „Atlikti jaunimo (18–29 m.) gyvenamos ir visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo analizę, remiantis Lietuvos suaugusių gyventojų gyvenamos tyrimo duomenimis“.

Jaunimas susiduria su įvairiomis sveikatos ir su sveikata susijusiomis gyvenamos problemomis. Lietuvoje 2018 metais 18–29 jaunimas sudarė 14,8 proc. visos Lietuvos populiacijos. Nors tai nemaža ir svarbi visuomenės dalis, bet trūksta duomenų apie šios amžiaus grupės asmenų gyvenamąją, sveikatos raštingumą ir naudojimąsi sveikatos priežiūros paslaugomis.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti jaunimo gyvenamąją bei kai kuriuos sveikatos priežiūros paslaugų aspektus.

Tyrimo uždaviniai

1. Įvertinti jaunimo gyvenamąją.
2. Įvertinti jaunimo informuotumą apie visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas, naudojimąsi jomis ir jų vertinimą; informuotumą apie pagrindinius aplinkos rizikos veiksnius.
3. Įvertinti jaunimo sveikatos raštingumą.
4. Nustatyti naudojimąsi sveikatos priežiūros paslaugomis skatinančius veiksnius jaunų žmonių požiūriu.

Tyrimo metodika. 1–3 uždaviniams įgyvendinti atliktas kiekybinis tyrimas. Imtis sudaryta iš 2018 metais atlikto suaugusių gyventojų gyvenamos tyrimo ir Higienos institute suformuotos bendros duomenų bazės, reprezentuojančios 60 savivaldybių, iš kurios išskirta atskira 18–29 metų asmenų duomenų aibė. Imtį sudarė 3409 minėto amžiaus asmenys, reprezentuojantys Lietuvos 18–29 metų jaunimą.

4 uždaviniui įgyvendinti taikytas kokybinis tyrimas. Vadovaujantis homogeniškumo principu suformuotos 2 sutelktos diskusijos grupės, iš kurių vieną sudarė 8, kitą – 11 asmenų, savanoriškai sutikusių dalyvauti tyrime. Taikytas sutelktos grupės diskusijų metodas su tipine kokybiniam tyrimams naudojama klausimų gairių struktūra: įvadas, įvadiniai, pagrindiniai ir baigiamieji klausimai.

Rezultatai ir išvados. Kiekybinis tyrimas išryškino jaunimo gyvenimo problemines sritis: tik trečdalis užsiima fizine veikla pagal PSO rekomendacijas ir beveik penktadalis vyrų neužsiima jokia fizine veikla, 18–24 metų amžiaus jaunimas dažniau užsiima energinga fizine veikla nei 25–29 metų amžiaus jaunimas.

Bent kartą per dieną daržovių ir vaisių valgo tik kas trečias vyras ir kas antra moteris. Vaisius ir daržoves kasdieną valgo daugiau 25–29 metų amžiaus jaunuolių nei 18–24 metų, taip pat aukštąją išsilavinimą turintis jaunimas nei jo neturintis.

Net penktadalis vyrų ir dešimtadalis moterų per savo gyvenimą yra bandę narkotinių ar psichotropinių medžiagų, kas trečias vyras rūko kasdien bei vartoja alkoholinius gėrimus bent kartą per savaitę. Daugiau aukštojo išsilavinimo neturinčio jaunimo nei jį turintys rūko kasdien.

Beveik pusė jaunimo yra bandę keisti savo gyvenimą dėl sveikatos. Aštuoni iš dešimties jaunuolių savo sveikatą vertina labai gerai ir gerai.

Septynios moterys ir šeši vyrai iš dešimties žino apie savivaldybėje teikiamas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas, tačiau jomis pasinaudojo tik ketvirtadalis jaunimo. Pagrindinis informacijos šaltinis apie visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas yra internetas, televizija, radijas, taip pat apie jas perskaitoma spaudoje ir internete. Dauguma jaunimo informuota apie aplinkos rizikos veiksnius, devyni iš dešimties jaunų žmonių teigia gaunantys informacijos per medijas. Daugiau nei pusės jaunimo bendrasis sveikatos raštingumo lygis problemiškas, beveik penktadalis – pakankamas ir puikus, 7,2 proc. – neadekvatus. Didžiosios jaunimo dalies sveikatos priežiūros, ligų prevencijos ir sveikatos stiprinimo raštingumas ribotas.

Kokybinis tyrimas išryškino naudojimosi sveikatos priežiūros paslaugomis skatinančių veiksnių kompleksą jaunų žmonių požiūriu. Nustatyti jaunimo naudojimąsi asmens sveikatos priežiūros paslaugomis skatinantys veiksniai ekonominio, administracinio ir komunikacinio prieinamumo aspektu neišryškino kokių nors šios visuomenės grupės ypatumų.

Specifiniams asmens sveikatos priežiūros priimtinumą skatinantiems veiksniams priskirtini: teigiamas jaunimo požiūris į profilaktines prie žmogaus darbo, mokymosi vietas priartintas programas; etiškas bendravimas, paskatinimas, padrąšinimas kreipiantis pagalbos bei teismo principo užtikrinimas, vienodas dėmesys kiekvienam besikreipiančiajam.

Nustatyti naudojimosi visuomenės sveikatos paslaugomis prieinamumą skatinantys veiksniai: visuomenei skirtų sveikatos stiprinimo renginių organizavimas, pakankamas aktualios bei mokslu grindžiamos informacijos teikimas.

Tarp visuomenės sveikatos priežiūros priimtinumą skatinančių veiksnių išskirtinas informacijos pateikimas jaunimui priimtinais būdais, kai su jais tariamasi, taikomi aktyvinantieji ir grįžtamojo ryšio metodai, o jai perteikti naudojami jaunimui priimtini kanalai.

Taip pat nustatyti naudojimąsi sveikatos paslaugomis skatinantys asmeniniai veiksniai, tokie kaip vertybinės nuostatos sveikos gyvenimo atžvilgiu bei asmeninės ir artimos aplinkos narių patirtys susirgus ar patyrus traumą.

Daugiau informacijos gali suteikti Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centro Visuomenės sveikatos tyrimų skyriaus specialistė, laikinai vykdanči skyriaus vadovo funkcijas, Jolanta Valentienė tel. (8 5) 261 4184, el. p. jolanta.valentiene@hi.lt.